

Grecka strategia bezpieczeństwa narodowego w XXI wieku

Grecka znajduje się geograficznie w regionie, który charakteryzuje się dużą niestabilnością. W celu zapewnienia efektywnego bezpieczeństwa pogłębia ona więzi z Europą i Organizacją Paktu Północnoatlantyckiego. Grecja za główne zadanie stawia sobie opracowanie takiej polityki, która będzie promować zarówno greckie interesy narodowe, jak i będzie zgodna z polityką Unii Europejskiej i NATO. Niniejszy artykuł odwołuje się do greckiej strategii Bezpieczeństwa Narodowego na XXI, która powstała pod redakcją Thanosa Ntokosa.

Wstęp

Już po II wojnie światowej Grecja starała się zaangażować w budowę nowego porządku i bezpieczeństwa na świecie. Była jednym z państw-założycieli Organizacji Narodów Zjednoczonych, a w 1952 r. wstąpiła do struktur NATO. Trwające trzy lata opóźnienie w przystąpieniu Grecji do Paktu Północnoatlantyckiego wynikało z sytuacji wewnętrznej kraju, która po II wojnie światowej była bardzo niestabilna, a także sprzeciwu niektórych państw (głównie Wielkiej Brytanii, państw skandynawskich oraz krajów Beneluksu).

Znaczenie Grecji w latach 70. ubiegłego wieku było duże ze względu na położenie – Morze Śródziemne uważane było bowiem za niestabilny rejon. Brak interwencji ze strony NATO w sprawie inwazji Turcji na Cypr spowodował wycofanie przez premiera Karamalisa wojsk greckich ze struktur militarnych¹. Zgodę na ponowne włączenie Sił Zbrojnych Grecji do tej struktury, wydano dopiero w 1980 roku².

Polityka bezpieczeństwa państwa greckiego zmieniała się wielokrotnie, w zależności od przemian zachodzących na wewnętrznej arenie politycznej. Od początku lat 90. Grecja coraz bardziej angażowała się w działania NATO oraz ONZ. Brała udział w wielu misjach pokojowych, m.in. w Kosowie, Afganistanie czy Macedonii. Starła się umacniać swoją pozycję na arenie międzynarodowej, a także aktywnie uczestniczyć w budowaniu pokoju i bezpieczeństwa zarówno w regionie Bałkanów, jak i na świecie.

Na początku XXI wieku Thanos Ntokos przy współpracy m.in. kontradmirała Spyridona Drosoulakisa, generała Evangelosa Geagousisa, profesora ekonomii na Uniwersytecie

¹ A. Adamczyk, *Cypr: dzieje polityczne*, Wydawnictwo Akademickie DIALOG, Warszawa 2002, s. 271.

² G. Bernatowicz, *Droga Grecji, Hiszpanii i Portugalii do wspólnej Europy*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych Warszawa 1991, s. 95-100.

w Tesali Christosa Killiasa, opracował grecką Strategię Bezpieczeństwa na XXI wiek, której celem było wskazanie kierunków dla polityki bezpieczeństwa kraju³.

Ogólne kierunki polityki bezpieczeństwa Grecji

Grecja znajduje się geograficznie w regionie, który charakteryzuje się dużą niestabilnością. W celu zapewnienia efektywnego bezpieczeństwa pogłębia więzi z Europą i Paktem Północnoatlantyckim. Grecja za główne zadanie stawia sobie opracowanie takiej polityki, która będzie promować zarówno greckie interesy narodowe, jak i będzie zgodna z polityką Unii Europejskiej i NATO.

Największym priorytetem greckiej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa kraju w XXI wieku są stosunki z Turcją, które wciąż stanowią źródło obaw. Ocenia się jednak, że połączenie Turcji z Zachodem, wraz z dalszym procesem przemian politycznych, społecznych i gospodarczych, może okazać się bardzo korzystne dla Grecji. Należy pamiętać, że „zaufanie” Grecji stale rośnie w wyniku uczestnictwa w Unii Europejskiej oraz szerszej, polityczno-gospodarczej polityki kraju i powoli oddala się od jednowymiarowej turkocentrycznej polityki poprzednich dekad na rzecz wielowymiarowej polityki zagranicznej.

Grecja nadal boryka się z tym, co postrzega jako poważne zagrożenie dla swego bezpieczeństwa (niektórzy opisują to jako egzystencjalne zagrożenie dla żywotnych interesów narodowych). Istnieje głębokie przekonanie, zarówno u przywódców politycznych i różnych elit, jak i w świadomości społeczeństwa greckiego, że Grecja powinna utrzymać stabilną równowagę wojskową wobec Turcji. Wyjaśnia to zarówno wewnętrzną politykę kraju, jak i ogólną orientację polityki zagranicznej zwłaszcza w stosunku do rozmów na linii Ankarą – Unia Europejska.

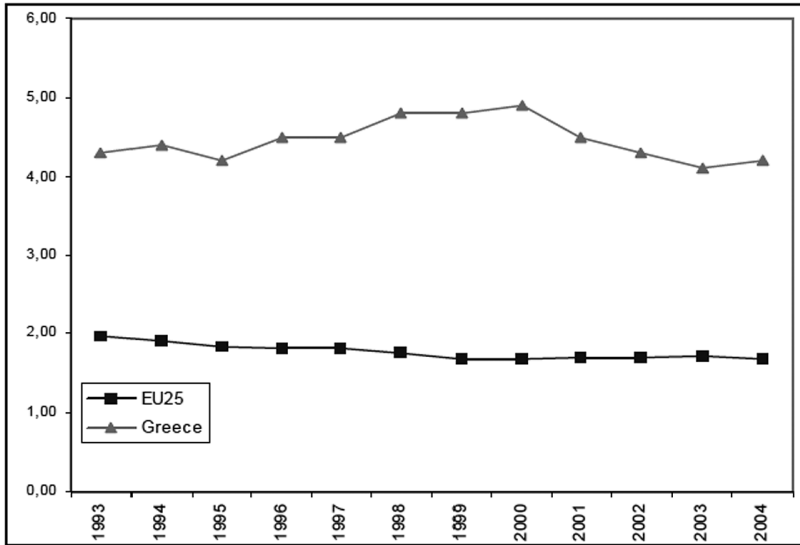
Grecja będzie musiała zrobić wszystko, aby uniknąć nowego wyścigu zbrojeń z Turcją. W tym celu powinna podjąć kroki w celu porozumienia dotyczącego redukcji zbrojeń i budowania wzajemnego zaufania. Niemniej musi uważać na sytuację po drugiej stronie i adekwatnie reagować na tureckie inicjatywy w tym zakresie. Jednak w obliczu wciąż nierozwiązanego problemu na Cyprze, który może być katalizatorem nowego kryzysu grecko-tureckiego, Grecja nie ma wyboru i musi inwestować w technologiczną przewagę i w pełni wykorzystać potencjał swoich sił zbrojnych w celu wzmocnienia sojuszy strategicznych.

Od połowy 1960 r. Grecja skierowała większą uwagę na budowanie tzw. siły wewnętrznej (wzmocnienie sił zbrojnych), powoli oddalając się od polityki NATO oraz wpływów Stanów Zjednoczonych (głównie ze względu na udział Turcji w Pakcie Północnoatlantyckim i „szczególne” stosunki na linii Turcja – USA). Z biegiem lat rozwój sytuacji w jej regionie, a także w całej Europie, doprowadził do powstania mieszanej strategii. Grecja ponownie otworzyła się na współpracę z organizacjami międzynarodowymi, m.in.: Organizacją Narodów Zjednoczonych, Unią Europejską, NATO, Organizacją Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE), Radą Europy, Organizacją Współpracy Gospodarczej Państw Morza

³ Th. Ntokos (red.), *Grecka Strategia Bezpieczeństwa Narodowego na XXI wiek*, [Ντόκος Θ. (red.), *Ελληνική Πολιτική Εθνικής Ασφαλείας στον 21ο αιώνα*], wydruk z dn. 15.10.2010 źródło: http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2008/07/pp07_09_gr.pdf.

Czarnego. Ponadto podpisała i ratyfikowała prawie wszystkie traktaty międzynarodowe w dziedzinie rozbrojenia i kontroli zbrojeń.

W porównaniu z innymi członkami UE i NATO Grecja w liczbach względnych zalicza się do państw ze stosunkowo wysokimi wydatkami na wojsko (jest to kategoria finansowej wyceny inwestycji w obronność i bezpieczeństwo). Wyrażone jako procent PKB, greckie wydatki na obronę w ciągu kilku lat konsekwentnie utrzymują się powyżej średniej Unii Europejskiej i NATO. Na przykład w 2004 r. wyniosły one 4,2% PKB⁴.

Wykres 1. Wydatki na obronę w UE-25 i Grecji w latach 1993 – 2004 (%PKB)

Źródło: Ntokos Th. (red.), *Grecka strategia bezpieczeństwa narodowego na XXI wiek*, [Ντόκος Θ. (red.), *Ελληνική Πολιτική Εθνικής Ασφαλείας στον 21ο αιώνα*], wydruk z dn. 15.10.2010 źródło: http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2008/07/pp07_09_gr.pdf.

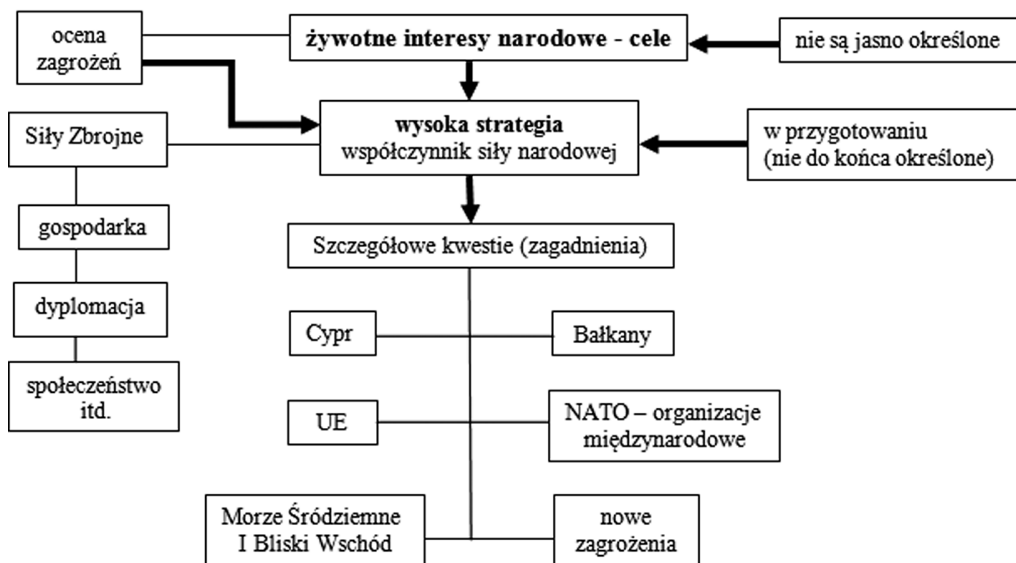
Jest to dwukrotnie więcej niż średnia europejska i natowska. Stosunkowo duże inwestycje w sektorze obronności są wynikiem szczególnych problemów polityki zagranicznej, wyzwań i zagrożeń bezpieczeństwa Grecji w porównaniu z innymi partnerami z UE i NATO. W szczególności sąsiedztwo Turcji, mimo poprawy klimatu dwustronnych stosunków w ostatnich latach, nadal jest głównym i najbardziej bezpośrednim zagrożeniem zewnętrznym dla greckich interesów narodowych i suwerennych praw. Zwłaszcza, gdy uwzględni się rozwój potencjału sił zbrojnych Turcji.

Pomimo zastrzeżeń wobec działania NATO w przeszłości⁵, obecnie Grecja stara się aktywnie uczestniczyć w polityce Sojuszu, wierząc, że pomoże jej to zwiększyć swoje bezpieczeństwo w regionie oraz nie pogłębi grecko-tureckich różnic, a także w znaczący sposób

⁴ *Ibidem*, s. 20.

⁵ W 1974 r. z powodu braku interwencji ze strony NATO w konflikt na Cyprze (po inwazji Turcji na wyspę), Grecja zawiesiła aktywny udział w strukturach militarnych organizacji (pozostając jednak w strukturach politycznych), do których powróciła dopiero w 1980 r.

wpływie na sytuację w niestabilnym regionie Bałkanów i Morza Śródziemnego. Grecja jest również zaangażowana w budowanie wspólnej polityki zagranicznej oraz bezpieczeństwa i obrony Unii Europejskiej.

Rys. 1. Schemat greckiej strategii na rzecz bezpieczeństwa narodowego

Źródło: Ntokos Th. (red.), *Grecka strategia bezpieczeństwa narodowego na XXI wiek*, [Ντόκος Θ. (red.), *Ελληνική Πολιτική Εθνικής Ασφαλείας στον 21ο αιώνα*], wydruk z dn. 15.10.2010 źródło: http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2008/07/pp07_09_gr.pdf.

Greckie siły zbrojne

Geograficzne położenie Grecji w połączeniu z zagrożeniami i wyzwaniem wpływającym na jej bezpieczeństwo ma ogromne znaczenie w budowaniu potencjału greckich sił zbrojnych. Niestety współpraca między jednostkami greckich sił zbrojnych nie osiągnęła jeszcze pożądanego poziomu. Istnieją bowiem problemy z brakiem doświadczenia w wielowymiarowej współpracy (ograniczone zdolności systemów łączności i wymiany informacji, ale także niedociągnięcia w procesie decyzyjnym i możliwościach wymiany informatycznej). Obecny priorytetem w zakresie militarnym jest osiągnięcie znacznie ściślejszej współpracy między poszczególnymi rodzajami sił zbrojnych, w celu zwiększenia ich ogólnej efektywności w czasie pokoju, kryzysu i wojny, m.in. poprzez⁶:

- stworzenie jednolitego dowództwa armii lądowej pod auspicjami Sztabu Generalnego Obrony Narodowej (GEEFA⁷) według modelu brytyjskiego (*Permanent Joint Headquarters* – Stałe Dowództwo Sił Połączonych). Poszczególne komórki

⁶ Ntokos Th. (red.), *op. cit.*, s. 8.

⁷ GEEFA – grecki Sztab Generalny Obrony Narodowej (Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας).

strukturalne tego dowództwa będą odpowiedzialne za sprawy kadrowe, logistyki oraz wsparcia i edukacji;

- wsparcie, wzmocnienie i wyszkolenie oddziałów szybkiego reagowania pod egidą GEEFA. Siły te powinny być w pełnej i stałej gotowości, odpowiednio wyposażone i posiadać aktualne plany różnych wariantów działania;
- GEEFA określi priorytety zakupów głównych systemów uzbrojenia tak, aby siły szybkiego reagowania (jak i inne rodzaje sił zbrojnych) miały odpowiedni (pod względem ilościowym i jakościowym) sprzęt wojskowy;
- rozbudowanie zdolności do gromadzenia, analizy i przetwarzania wojskowych informacji;
- utworzenie wspólnego systemu kontroli i zarządzania informacjami – Zintegrowanego Systemu Dowodzenia C4I (*Command-Control-Communication-Computers-Intelligence*). Rozwój wojskowego Internetu ma sprostać wymaganiom personelu na wszystkich szczeblach administracji wojskowej. Kolejnym celem jest skuteczne zintegrowanie informacji z rozpoznania (ISTAR – *Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance*), umożliwi skuteczne prowadzenie wojny informacyjnej;
- logistyka (szpitale wojskowe, żywność, odzież, paliwa i materiałów eksploatacyjnych) musi mieć charakter scentralizowany;
- wzmocnienie instytucjonalne powołanej w Ministerstwie Obrony Dyrekcji Generalnej ds. Obrony Cywilnej i Stosunków Międzynarodowych. Zespół ten powinien być obsadzony przez urzędników (oficerów sił zbrojnych, dyplomatów i ekspertów), którzy są wolni od wpływów politycznego przywództwa ministerstwa lub rządu. W ten sposób GEEFA skupi się wyłącznie na kwestiach operacyjnych i politycznych (YEFA) – będzie odpowiedzialna m.in. za planowanie obronne. Ten wyraźny podział zadań i odpowiedzialności nie ma wykluczać, a raczej pobudzać do wspierania ścisłej współpracy między nimi. Podobne wzmocnienie instytucjonalne obejmuje Dyrekcję Generalną ds. Inwestycji i Uzbrojenia Obronnego (GDAEE⁸).

W zakresie szkolenia podchorążych i oficerów w akademiach wojskowych uznano, że powinno koncentrować się ono przede wszystkim na edukacji akademickiej, w szczególności kłaść nacisk na kursy z zakresu przywództwa i zarządzania nowoczesnymi technologiami informatycznymi, i na językach obcych. Szkolenie wojskowe będzie musiało być prowadzone w taki sposób, aby zapewnić stopniowe zapoznanie studentów z wyposażeniem i zasadami taktyki przed objęciem służby w jednostkach liniowych. Powinno także pozwolić studentom opanować umiejętności korzystania z różnych systemów uzbrojenia (np. czołgów i artylerii, uzbrojenia wykorzystywanego w śmigłowcach, samolotach oraz na okrętach)⁹. System kształcenia powinien ponadto obejmować umiejętność dowodzenia na różnych poziomach. Poprawa treningu bojowego i podnoszenie kwalifikacji wojskowego personelu zawodowego powinna być dostosowana do nowoczesnych technologii i odbywać się zgodnie z normami międzynarodowymi, a także potrzebami narodowymi.

⁸ GDAEE – Dyrekcja Generalna ds. Inwestycji i Uzbrojenia Obronnego (Γενική Διεύθυνση Αμυντικών Εξοπλισμών και Επενδύσεων).

⁹ Ntokos Th. (red.), *op. cit.*, s. 9.

Wojska lądowe

Modernizacja wojsk lądowych była głównym celem działań przeprowadzonych w latach 1996-2000. Zakup priorytetowego wyposażenia i sprzętu w latach 1996-2004 stał się okazją do wprowadzenia nowych technologii, której nie towarzyszyły jednak odpowiednie zmiany w strukturach wojsk lądowych, co pozwoliłoby armii stać się bardziej efektywną w działaniu. Proponowana w 2001 r. reorganizacja została opóźniona i ostatecznie nową reorganizację ogłoszono w 2005 r., w jej wyniku zlikwidowano kilka jednostek, które i tak posiadały znikomy potencjał militarny¹⁰.

Nowy program zamówień na najbliższe lata został ogłoszony w 2005 r. Istnieją dwa odrębne projekty: okres od roku 2006 do 2010 (pierwszy etap), a następnie plan obejmujący okres do roku 2015 (druga faza), z rozszerzeniem do roku 2020 (trzeci etap). Łączna ilość dostępnych zasobów jest szacowana na 22 mld euro, z czego wojska lądowe mają otrzymać 37,1% tej sumy – nawet jeśli dojdzie do obniżenia kwoty wydatków na obronę do poziomu poniżej 3% PKB (po raz pierwszy od 1974 r.)¹¹. Priorytetowe znaczenie mają w tym przypadku śmigłowce transportowe, wozy bojowe, systemy C4I, części zapasowe niezbędne do utrzymania sprawności istniejących systemów oraz amunicja.

Aby armia i jej personel były w stanie sprostać z regionalnym zagrożeniem, powinny¹²:

- być przeszkolone w radzeniu sobie z zagrożeniami i wyzwaniem wywołanymi ze zobowiązań międzynarodowych (umowy, traktaty, uczestnictwo w sojuszach);
- rozwiązać jednostki, które nie spełniają nowoczesnych standardów i są bezużyteczne ze strategicznego punktu widzenia;
- zamknąć małe ośrodki szkoleniowe;
- dokonać redukcji pośrednich ogniw dowodzenia w celu zwiększenia elastyczności sił lądowych;
- zlikwidować nieskuteczne jednostki logistyczne, które nie spełniają wymogów nowoczesnej armii (nie wpływają na zwiększenie możliwości operacyjnych armii);
- przeprowadzić inwentaryzację, przejrzeć uzbrojenie, amunicję w celu wyeliminowania starej przestarzałej broni i amunicji;
- korzystać z jednostek pancernych i zmechanizowanych do obrony kraju na lądzie i lekkich mobilnych jednostek do obrony wysp;
- prowadzić operacje połączone wszędzie tam, gdzie jest to możliwe;
- wdrożyć jednolity system dowodzenia i kontroli;
- promować tworzenie integralnego systemu informacji, planowania i działań operacyjnych;
- wspierać modernizację i udoskonalanie istniejących systemów oraz zapewnić niezbędną ilość amunicji do walki i procesu szkolenia. To przyczyni się do efektywnego wykorzystania operacyjnych możliwości wojsk lądowych oraz zwiększy rotację dostępnych materiałów.

¹⁰ *Ibidem*, s. 10.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*, s. 10-11.

Dziesięcioletni plan modernizacji wojska ma jednak wiele niedociągnięć, które są efektem zawartych kompromisów. Na przykład systemy dowodzenia C4I powinny mieć możliwość dodatkowych połączeń oraz możliwości ich rozbudowy o dodatkowe systemy łączności, co z powodu niedofinansowania może stać się niemożliwe. Ponadto liczba 10 śmigłowców transportowych jest uważaną za minimalną liczbę do przewozu wojsk w geograficznie odizolowane tereny, np. wyspy. Mimo że Grecja zawsze inwestowała w swoją marynarkę wojenną, tym razem jej potrzeby uznano za mało istotne (zrezygnowano z zamówienia 5 samolotów dla marynarki oraz 2 nowych okrętów szkoleniowych)¹³. Do kompleksowego planu zamówień, które umożliwią siłom zbrojnym prowadzenie operacji połączonych, dla każdego rodzaju sił powinien zostać ustanowiony inny program.

Siły powietrzne

Priorytetami w zakresie strategii militarnej Grecji na początek XXI wieku są m. in.¹⁴:

- rozwój podstawowej sieci łączności satelitarnej sił zbrojnych. Jest to wspólny program inwestycji, którego koszty wyniosą 161 mln euro (pierwszym ma być system częstotliwości „Q”);
- nabycie 30 myśliwców czwartej generacji (według zestawienia ministra obrony narodowej z marca 2006 r. programowy budżet na ten cel wynosi ponad 3 mld euro);
- korzystanie z opcji na prawo zakupu 3 dodatkowych samolotów transportowych C-27J. Został zatwierdzony przez dowództwo PA¹⁵ i czeka na ostateczne zatwierdzenie przez Ministerstwo Obrony;
- udział w konsorcjum BOC-HELLIOS. Program jest prowadzony wraz z innymi sektorami i obejmować będzie dozór satelitarny i fotograficzny. Będzie w pełni efektywny pod warunkiem zdobycia niezbędnych stacji naziemnych, które pozwolą na wizualizację obrazów z satelitów radarowych. Koszt projektu szacuje się na 120 mln euro;
- nabycie 15 śmigłowców SAR (Search and Rescue) oraz 2 VIP. Koszt szacowany jest na 270 mln euro. Programowi nadano priorytet pilny i przyczyni się on do poprawy zdolności greckich sił SAR na terytorium Grecji i w akwenie Morza Śródziemnego;
- zainstalowanie systemu samoobrony w 10 samolotów C-130H, 4-6 helikopterów CSAR Super Puma i w 12-15 samolotów C-27J. Całkowity koszt wyniesie 155 mln euro. Prace przygotowawcze i wstępne do zorganizowania międzynarodowego przetargu już się rozpoczęły;
- nabycie 40-45 Advanced Jet Trainers, które w planach greckich sił powietrznych miały zostać nabyte około 2010–2011. Całkowity koszt wynosi 1,1 mln euro;
- zakup systemu szkoleniowego AACMI do walk powietrznych (budżet na ten cel to 25 mln euro);
- zakup niezbędnych rakiet klasy powietrze-powietrze i powietrze-ziemia dla 30 samolotów F-16 Block 52 +;

¹³ *Ibidem*, s. 12.

¹⁴ *Ibidem*, s. 13-15.

¹⁵ PA – greckie siły powietrzne (Πολεμική Αεροπορία).

- modernizacja systemu LINK 16 (budżet 30 mln euro, program zależy od wielu różnych czynników i może być przesunięty w czasie);
- nabycie systemu LANTIRN;
- istnieje program, którego celem jest nabycie różnych nowych typów broni, takich jak zestawy antyrakietowe HTS, rakiety na podczerwieni IIR, różnego typu amunicji ćwiczebnej oraz amunicji i rakiet przeciwlotniczych (np. rakiet systemu obrony powietrznej "Arrow"), Stand-Off i innych;
- plan zakupu bezzałogowych myśliwców.

Marynarka Wojenna

Marynarka wojenna odgrywa podstawową rolę w obronie takich państw jak Grecja, które z trzech stron otoczone są morzem. Zdolność do utrzymania kontroli na morzu, zdolności działania, monitorowania i śledzenia przeciwnika, zniszczenia go w razie potrzeby, oraz możliwość nieograniczonego operowania sił, wszystko to pozwoli uniknąć zagrożeń bezpieczeństwa państwa i zapewnić integralność terytorialną, a także zagrożeń interesów narodowych na Morzu Egejskim i innych obszarach morskich, interesów obejmujących morskie szlaki komunikacyjne, przez które przemieszcza się towary i środki niezbędne dla gospodarki europejskiej i państw Zachodu. Wymagania te, w powiązaniu z innymi czynnikami kształtującymi strukturę sił zbrojnych, ma to tak ogromne znaczenie w przypadku marynarki wojennej, że należy ją utrzymać w gotowości do realizacji jej misji i celów.

Nowoczesne fregaty wielozadaniowe powinny mieć nie tylko zdolności operacyjne zgodne z obowiązującymi wymaganiami, ale również odpowiednie wsparcie logiczne i brzegowe. W ich przypadku zwiększone możliwości obrony powietrza należy traktować priorytetowo. Sąsiedztwo z Turcją i zagrożenia z tego wynikające powinny być wystarczającym powodem do utrzymania przewagi technologicznej. Nabycie systemów dowodzenia C4I, zaawansowanej broni i systemów walki elektronicznej powinny być traktowane priorytetowo¹⁶.

O ile w zakresie planowania wszystko idzie dobrze, o tyle na poziomie wykonawczym pojawiają się liczne problemy. Głównym powodem jest brak wcześniejszego planowania i realizacji programów nabywania oraz modernizacji jednostek. Istnieje również wiele innych problemów. Po pierwsze, nowe procedury operacyjne wprowadzane są opieszale. W większości przypadków jest to wynik blokad biurokratycznych, co powoduje, że wymiana okrętów rozpoczyna się zbyt późno. Po rozpoczęciu procesu rzadko dotrzymywane są terminy. Dlatego konieczna jest szybka zmiana tej polityki.

W kolejnych dekadach po II wojnie światowej marynarka wojenna składała się głównie z okrętów pozyskiwanych z drugiej ręki (najczęściej amerykańskich). Obecna sytuacja pozwala na przyjęcie nowej polityki zamówień publicznych. Okres użytkowania od 30 do 35 lat dla okrętów wojennych powinien zostać zmniejszony do 15-18 lat¹⁷, co z pewnością okaże się korzystne z operacyjnego punktu widzenia. Pozwoli to na lepsze planowanie i terminowe przygotowanie niezbędnych modernizacji, płynne wdrożenie nowych jednostek, co w pozytywny sposób wpłynie na obronność i bezpieczeństwo Grecji. Oczywiście taka

¹⁶ Ntokos Th. (red.), *op. cit.*, s. 16.

¹⁷ *Ibidem*, s. 17.

polityka nie może być realizowana natychmiast. Pełne wdrożenie wymagać będzie od 10 do 15 lat, ale wiele decyzji musi być podjętych w stosunkowo krótkim czasie, dlatego uznano to za jeden z jej celów strategicznych na początek XXI wieku¹⁸. Wyposażenie marynarki wojennej jest ważnym aspektem bezpieczeństwa państwa greckiego, gdyż charakter Morza Egejskiego jako terenu przyszłych działań sprawia, że potencjalny napastnik musi być wykryty stosunkowo wcześniej, by można było podjąć adekwatne działania – wymaga to poprawy zdolności do zbierania informacji, dokonywania oceny i wydania rozkazów. Ale zasadniczym sposobem, by działania te przyniosły efekty, jest wdrożenie nowych technologii oraz złożonych systemów łączności.

Przemysł zbrojeniowy

Systematyczne wysiłki dla rozwoju przemysłu obronnego Grecja rozpoczęła w połowie 1970 roku (choć niektóre firmy, takie jak PYRKAL, istniały wcześniej). Celem było przede wszystkim zwiększenie udziału krajowych producentów, a co za tym idzie – zmniejszenie uzależnienia od dostawców zagranicznych. Z technologicznego punktu widzenia wysiłki ten był zwieńczony sukcesem. Grecki przemysł obronny produkuje szeroką gamę wyposażenia na potrzeby greckich sił zbrojnych. Próby sprzedaży wyposażenia obronnego do innych krajów jak dotąd przynoszą ograniczone efekty. Niewielki rynek krajowy, który znacząco wpływał na zrównoważenie rozwoju linii produkcyjnych, przyjęcie nieskutecznych metod administracji, w tym opóźnione odpowiedzi na rozwój technologiczny i zmieniające się potrzeby sił zbrojnych oraz zmiany programów pomocy wojskowej (głównie z USA i Niemiec), nie pomagają rozwojowi tej gałęzi przemysłu krajowego.

W rezultacie sprywatyzowano tylko pewne przedsiębiorstwa państwowe (w niektórych przypadkach proces jest w toku), aby mogły przetrwać i ostatecznie stać się bardziej konkurencyjnymi. Obecnie powszechny jest pogląd, że jedynym sposobem na przetrwanie greckiego przemysłu obronnego jest udział w międzynarodowych programach współpracy.

Po raz pierwszy utworzono długoterminowy plan (na lata 2005–2020). Zawiera on wszystkie wymagania sił zbrojnych na kolejne lata i, zgodnie z aktualnymi potrzebami wyceniany jest na 52 mld euro, ale z pewnością ulegnie to zmianie zgodnie z przemianami zachodzącymi w środowisku bezpieczeństwa kraju. Program ten będzie realizowany poprzez programy pięcioletnie (średnioterminowe plany rozwoju i modernizacji). Obecnie rząd zaaprobował roczne wydatki na ten cel w wysokości 1,9 mld euro (tj. 19 mln euro w latach 2006–2015, bez korekty możliwego wzrostu PKB). Istnieją jeszcze dwa alternatywne scenariusze na ten sam okres (o łącznej wartości 36,7 mld euro, a drugi na 51,9 mld euro), które ze względu na wzrost kosztów i ograniczeń budżetowych nie zostaną najprawdopodobniej zrealizowane. Istnienie tych scenariuszy należy przypisać raczej możliwości przeniesienia niektórych programów do realizacji po 2020 r.¹⁹

Grecki przemysł obronny charakteryzuje się wysokim zróżnicowaniem firm, specjalizujących się w wytwarzaniu rozmaitych wyrobów, np. metalowych oraz urządzeniach metalurgicznych (37%), elektrycznych i elektronicznych (25,9%), w transporcie (18,5%), budowie maszyn (9,26%) i produkcji tworzyw sztucznych (9,26%). Ponadto przedsiębiorstwa

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*, s. 22.

eksportują znaczną część całkowitej produkcji. Dla 11,5% firm eksport stanowi ponad 80% ich obrotów. Oznacza to, że wiele firm nie zależy bezpośrednio od greckich wydatków na obronę, ale jest technicznie i komercyjnie względnie autonomiczne. Dodatkowo jedynie część dochodów pochodzi ze zleceń z Ministerstwa Obrony Narodowej. W 20 firmach sprzedaż dla MON stanowi tylko 41,7%. W przypadku innych firm odsetek ten jest znacznie mniejszy. Liczby te wskazują, że generalnie przemysł obronny nie jest w dominujący sposób uzależniony od zakupów państwa. Wreszcie, przedsiębiorstwa przemysłu obronnego są stosunkowo dobrze przystosowane do nowoczesnych struktur przemysłowych, co często wymaga współpracy, przedsięwzięć badawczo-rozwojowych, podziału kosztów itp.²⁰

Głównym celem w tym sektorze polityki bezpieczeństwa powinno być promowanie tych firm w taki sposób, aby nie tylko zaopatrywały one greckie siły zbrojne, ale weszły na rynek międzynarodowy i utrzymały swoją pozycję, co w znaczny sposób wpłynie na rozwój tej dziedziny obronności (większe zyski oznaczają bowiem większe możliwości finansowe, które firmy mogą przeznaczyć na rozwój technologiczny swoich wyrobów).

Udział greckich firm w międzynarodowych projektach obronnych Unii Europejskiej stanowiłby swoistą korzyść zarówno dla Grecji, jak i dla Unii Europejskiej (zwłaszcza dla państw-członków, które rozwijają sektor obronny) do udziału we wspólnych europejskich przemysłowych i gospodarczych programach.

Głębsza integracja Grecji w struktury bezpieczeństwa europejskiego

W niedalekiej przyszłości wyzwaniem dla Grecji nadal będzie konieczność wypełniania zobowiązań międzynarodowych, które muszą jednocześnie być zgodne z greckim interesem narodowym. Sprzeczne wymagania stojące przed Grecją w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa są liczne i mają złożony charakter.

Jednym z głównych celów greckiej strategii narodowej na XXI wiek jest zacieśnianie stosunków zarówno z innymi państwami, jak i organizacjami, których członkiem jest Grecja.

Kluczowym elementem, który będzie wspierała Grecja, jest tworzenie podstaw bezpieczeństwa, tzn. przede wszystkim sił zbrojnych, które będą zdolne do szybkiego reagowania w ramach Siły Szybkiego Reagowania NATO (NRF) i Grup Bojowych UE. Strategiczny rozwój Sił Szybkiego Reagowania daje możliwość wczesnej interwencji. Ułatwi to NATO i Unii Europejskiej zapobiegać potencjalnym zagrożeniom, a także obniży prawdopodobieństwo eskalacji tych zagrożeń poprzez stosowanie przymusu lub odstraszenia²¹. Aby było to możliwe, konieczny jest rozwój transportu lotniczego i morskiego, który umożliwi przerzut sił oraz ich zabezpieczenie i wzmocnienie logistyczne. Możliwość szybkiej reakcji umożliwia również szybkie wsparcie innych państw (np. użycia części Sił Szybkiego Reagowania NATO w misji humanitarnej po huraganie Katrina i trzęsieniu ziemi w Pakistanie). Dodatkowo transport morski i lotniczy pozwala na większą swobodę ruchów, gdy sytuacja na lądzie stwarza problemy w funkcjonowaniu linii komunikacyjnych. W celu ustalenia,

²⁰ *Ibidem*, s. 24.

²¹ *Ibidem*, s. 32.

jakiego transportu strategicznego będzie wymagać sytuacja, Grecja musi najpierw zdefiniować swe wymagania, jakie działania będzie musiała realizować w najbliższej przyszłości. Po przeprowadzeniu kompleksowego Strategicznego Przeglądu Obronnego stratedzy powinni określić zestaw narzędzi militarnych, których wykorzystanie będzie konieczne do realizacji zobowiązań zarówno krajowych, jak i międzynarodowych. Ocena ta musi być podstawą w czasie tworzenia „Feature Pack”, który określi, co Grecja musi jeszcze nabyć, aby sprostać wyzwaniom następnych dziesięciu, piętnastu lat, oraz podjąć właściwe działania pozwalające usunąć zidentyfikowane niedociągnięcia. Ten pakiet potencjału, który powinien zawierać odpowiednią opcję jakościową i ilościową dla Grecji, musi oferować ponadto różnorodny transport strategiczny, który będzie mógł służyć jako katalizator w celu włączenia krajowych programów uzbrojenia w priorytety NATO i Unii Europejskiej.

Istnieje również potrzeba informowania opinii publicznej na temat działalności Unii Europejskiej i Paktu Północnoatlantyckiego. Grecja powinna dążyć do zmiany wizerunku Sojuszu i UE w oczach przeciętnego obywatela, wizerunek ten często jest bowiem zniekształcony. Pozwoliłoby to zrozumieć społeczeństwu, dlaczego współpraca między Grecją a NATO czy UE jest potrzebna również podczas pokoju, oraz że uczestnictwo w misjach pokojowych jest niezbędne. Dotychczas podejmowane działania: wykłady, seminaria, konferencje, debaty i działalność dyplomatyczna, odbywające się pod auspicjami przedstawicieli NATO i UE, okazały się wysoce skuteczne w zwiększeniu stopnia zainteresowania obywateli tą problematyką²². Te inicjatywy powinny być kontynuowane i zintensyfikowane. Ponadto należy odwrócić tendencję spadkową finansowania programów publicznych oraz zwiększyć poziom koordynacji między odpowiednimi agencjami rządowymi.

Grecja w ostatnich latach ewoluowała od raczej biernych do aktywnych uczestników operacji pokojowych i misji ONZ. Grecy żołnierze uczestniczyli w operacji pokojowej w Somalii (I UNSOM), Bośni i Hercegowinie (IFOR i SFOR), Albanii (ALBA), Kosowie (KFOR), w Afganistanie (ISAF) i byłej jugosłowiańskiej Republice Macedonii (Essential Harvest/Amber Fox), a także w charakterze obserwatorów w misjach w Kuwejcie, Iraku Północnym, Gruzji i Saharze Zachodniej. Grecja należy również do Brygady Południowo-Wschodnioeuropejskiej²³.

---

²² *Ibidem*.

²³ Wielonarodowe Siły Pokojowe Europy Południowo-Wschodniej powołane zostały przez Grecję, Albanie, Włochy, Bułgarię, Turcję Macedonię oraz Rumunię w 1998 r. Pełną gotowość osiągnęły dopiero w roku 2003. Pierwotnym celem było utrzymanie pokoju w niestabilnym rejonie Bałkanów, obecnie żołnierze tej brygady biorą udział w szkoleniach NATO (np. *Combined Endeavor*). W 2006 r. brygada działała w Afganistanie w ramach Międzynarodowych Sił Wsparcia Bezpieczeństwa.

Tabela 1. Misje pokojowe, w których brała udział Grecja

Misja	Wkład Grecji	Lata
UNOSOM (Somalia)	106	1992–1995
IFOR / SFOR (Bośnia i Hercegowina)	100	1996–2004
ALBA (Albania)	803	1997–1999
KFOR (Kosowo)	1,489	1999–
ISAF (Afganistan)	220	2002–
Essential Harvest / Amber Fox / Allied Harmony (Macedonia)	330	2001–2003

Źródło: Ntokos Th. (red.), *Grecka strategia bezpieczeństwa narodowego na XXI wiek*, [Ντόκος Θ. (red.), *Ελληνική Πολιτική Εθνικής Ασφαλείας στον 21ο αιώνα*], wydruk z dn. 15.10.2010 źródło: http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2008/07/pp07_09_gr.pdf.

Kraje należące do NATO czy unijnych formacji szybkiego reagowania są często prośzone o pokrycie całego spektrum konfliktu, od działań pokojowych, wymagających wielu specyficznych i umiejętności, których nie mają żołnierze z poboru. Dotychczas żołnierze tacy wykorzystywani byli wyłącznie w obronie narodowej. Zdolności sił zbrojnych do efektywnego uczestnictwa w takich działaniach mogą się zmniejszyć z powodu zbyt niskich nakładów oraz źle wykorzystanych środków finansowania i nieodpowiedniego przygotowania. Dlatego też Grecja powinna rozważyć ewentualność, aby bez uszczerbku dla możliwości zbrojnych tak zreorganizować strukturę swoich sił, by z sił opierających się na poborze przekształcić się w profesjonalne, stanowiące integralną część sił zbrojnych, siły szybkiego reagowania dla pokojowych misji ONZ, UE, NATO²⁴. Żołnierze i pracownicy tych sił byłoby odpowiednio przygotowywani psychicznie na różne działania o wysokiej intensywności, będą kierowani podczas misji do obsługi humanitarnych zadań czy operacji stabilizacyjnych. Siły te powinny być szkolone przez okres około miesiąca w Centrum Szkoleniowym. Żołnierze takich jednostek będą zaangażowani w misje pokojowe od sześciu miesięcy do roku, po czym muszą wrócić do swych rodzimych jednostek. Chociaż jedną z głównych wad tworzenia i rozwoju takich zawodowych sił zbrojnych do działań pokojowych jest wzrost kosztów, wynikających z szeroko rozumianych wysokich kosztów osobowych, to jednak są również zalety ich powstania, m.in. zwiększenie dostępności aktywnych jednostek w sytuacji poważnych kryzysów i zmniejszenia strat podczas konfliktów. Szacuje się, że w przyszłości zaistnieje potrzeba uczestniczenia w coraz większej liczbie misji pokojowych, czy to pod auspicjami ONZ, czy w ramach kontrolnych misji operacyjnych w ramach Unii Europejskiej lub „koalicji chętnych” członków NATO. Grecja wyraziła gotowość do udziału w takich morskich działaniach i misjach.

²⁴ Ntokos Th. (red.), *op. cit.*, s. 33,

Zagrożenia asymetryczne

Greckie granice z powodu uwarunkowań geograficznych są pełne niekontrolowanych „dziur”, przez które nielegalnie przedostają się między innymi towary (narkotyki, ludzie, itp.). Wzrosły także zobowiązania bezpieczeństwa i porządku publicznego wynikające z Traktatu Schengen i innych zmian instytucjonalnych w Unii Europejskiej. Mówiąc bardziej ogólnie, demokratyczne, gospodarcze i technologicznie rozwinięte społeczeństwa, takie jak Grecja, nadal będą podatne na międzynarodowy terroryzm i międzynarodową przestępczość zorganizowaną²⁵.

We współczesnym świecie, w którym bezpieczeństwo nie jest już czysto militarnym aspektem, należy rozważyć, czy odpowiedzialność za nie powinno ponosić jedynie ministerstwa: Obrony, Spraw Wewnętrznych i Spraw Zagranicznych. W wielu przypadkach nie ma wyraźnej granicy pomiędzy zagrożeniami zewnętrznymi i wewnętrznymi państwa. Ochrona bezpieczeństwa narodowego wymaga teraz koordynacji i współpracy między resortami obrony narodowej i spraw zagranicznych z tzw. służbami wewnętrznymi, np. policją (usługi dla bezpieczeństwa, jednostki reagowania kryzysowego itp.). Istnieje więc potrzeba reformy krajowego mechanizmu, który gwarantowałby ścisłą współpracę i koordynację w celu budowania bezpieczeństwa narodowego w nowej sytuacji międzynarodowej.

Rys. 2. Grecki mechanizm walki z zagrożeniami asymetrycznymi

Źródło: Ntokos Th. (red.), *Grecka strategia bezpieczeństwa narodowego na XXI wiek*, [Ντόκος Θ. (red.), *Ελληνική Πολιτική Εθνικής Ασφαλείας στον 21ο αιώνα*], wydruk z dn. 15.10.2010 źródło: http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2008/07/pp07_09_gr.pdf.

²⁵ *Ibidem*, s. 35.

Te nowe zagrożenia wymagają globalnej odpowiedzialności, poprzez połączenie usług publicznych na poziomie międzynarodowym, w celu zwalczania międzynarodowej zorganizowanej przestępczości. Jest wiele sposobów zapewnienia wysokiego stopnia współpracy pomiędzy rządami i sektorem prywatnym: ściślejsza kontrola międzynarodowego sektora finansowego, wzrost liczby podpisywanych umów o ekstradycję przestępców i efektywne działania międzynarodowej policji (Interpol, Europol). Oczywiście nie można doprowadzić do utworzenia „państwa policyjnego”²⁶.

Rozwiązanie problemu działalności grup terrorystycznych (głównie Al-Kaidy) jest głównym wyzwaniem dla niektórych rządów państw europejskich. Grecja wydaje się mało prawdopodobnym celem ataków, należy jednak pamiętać, że zagrożenie nie jest zerowe.

W odpowiedzi na terroryzm wymagany jest dobrze zaprojektowany, wielopoziomowy i wielostronny strategiczny plan działania społeczności międzynarodowej. Nie ma wystarczającej liczby wyszkolonej policji (która mogłaby w pełni skutecznie przeszkodzić atakom terrorystycznym). Dlatego istnieje pilna potrzeba rozwiązania tego problemu. Grecja powinna stworzyć średnioterminową strategię polityczno-gospodarczą, która obejmie m.in. problemy polityczne Palestyny i Iraku, złagodzenia globalnej społeczno-gospodarczej nierówności, promowania reform politycznych w świecie arabskim (proponując rozwiązania powinny zgłosić inne państwa, ale wyboru muszą dokonać sami Arabowie), a także dialogu pomiędzy religią, a kulturą²⁷.

Grecki wkład wojskowy w wojnę z terroryzmem to obecnie dwie fregaty (jedna operuje w Zatoce Perskiej w ramach operacji „Enduring Freedom” i jedna w rejonie Morza Śródziemnego, które uczestniczą w operacji NATO SNMG-2), wydzielony okręt podwodny, okręt zaopatrzeniowy i samolot P-3 Orion do Operacji Active Endeavour oraz trałowiec do Stałego Zespołu Sił Obrony Przeciwminowej NATO MCMFORSOUTH²⁸.

Obecny stan greckich sił zbrojnych

W greckich Siłach Zbrojnych w roku 2010 służyło 156 tys. żołnierzy zawodowych i 237,5 tys. rezerwistów gotowych do podjęcia działań w razie mobilizacji wszystkich sił, z czego: 197 tys. to wojska lądowe, 8 tys. marynarka wojenna i 31,5 tys. lotnictwo²⁹.

Siły lądowe

W wojskach lądowych służy 93,5 tys. żołnierzy, z czego ponad 35 tys. to poborowi. Jednostki wojsk lądowych są obsadzone na trzech różnych poziomach: kat A 85% w pełni gotowości, kat B 60% pełna gotowość w ciągu 24h, kat C 20% pełna gotowość w ciągu 48h (wymaga mobilizacji rezerwy)³⁰.

²⁶ *Ibidem*, s. 36.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*, s. 37.

²⁹ Military Balance 2010, s. 137.

³⁰ *Ibidem*.

W wyposażeniu armii lądowej są m.in.: czołgi typu Leopard; opancerzone wozy bojowe typu m. in.: Leonidas; wyrzutnie raketowe.

Marynarka wojenna

W greckiej marynarce wojennej w 2010 r. służyło 20 tys. marynarzy, z czego 4 tys. to poborowi. Marynarka Wojenna Grecji dysponuje w tej chwili m.in.³¹:

1. fregatami typu MEKO-2000³²;
2. fregatami typu STANDARD: FFG Elli (F 450), FFG Limnos (F 451), FFG ADRIAS (F 459), FFG AEGEON (F 460), FFG NAVARINON (F 461), FFG Kountouriotis (F 462), FFG Bouboulina (F 463), FFG KANARIS (F 464), FFG Themistoklis (F 465), FFG Nikiforos Fokas (F 466);
3. łodziami patrolowymi pięciu typów;
4. okrętami podwodnymi typu: Głałkos, Posejdon (Papanikolis – w budowie);
5. trałowcami typu Coastal;
6. korwetami typu Thetis;
7. kutrami raketowymi i torpedowymi La Combattante II, III, IIIB;
8. niszczycielami min;
9. amfibiami.

Siły powietrzne

W 2010 r. stan wojsk lotniczych wynosił 31,5 tys., z czego 11 tys. to poborowi³³. Greckie lotnictwo wojskowe ma do dyspozycji m.in.³⁴:

1. samoloty typu: F-16C/D Blk30,50 Fighting Falcon, F-16C/D Blk52+ Fighting Falcon, Mirage 2000E/BGM, Mirage 2000-5, F-4E Phantom II, RF-4 Phantom, A-7H/E Corsair;
2. śmigłowce typu: AS-332C1 Super Puma, AB-205, B-212, A-109 Hirundo, Bell 47;
3. samoloty gaśnicze typu: CL-215, CL-415, PZL, Grumman;
4. samoloty wsparcia powietrznego typu: C-130H/B Hercules, C-27J Spartan, EMB-145 AEW&C, EMB-135, Gulfstream V, Do-28, C-47D Dacota.

³¹ Marynarka Wojenna Grecji, www.hellenicnavy.gr, wydruk z dn. 15.10.2011.

³² Fregaty typu MEKO 2000 to:
F/G HYDRA (F 452) – brała udział m. in. misji ENDURING FREEDOM, UNIFIL, ACTIVE ENDEAVOUR;
F/C SPETSAI (F 453) – brała udział m. in. ćwiczeniach NATO oraz operacji ENDURING FREEDOM;
F/C PSARA (F 454) – brała udział m. in. misji ENDURING FREEDOM, ACTIVE ENDEAVOUR;
F/C SALAMIS (F 455) – brała udział m. in. misji ACTIVE ENDEAVOUR, ATALANTA.

³³ Military Balance 2010, s. 139.

³⁴ Hellenic Air Force, <http://www.haf.gr/el/mission/weapons/>, wydruk z dn. 15.10.2011.

Podsumowanie

Aktywny udział Grecji w międzynarodowych organizacjach na rzecz bezpieczeństwa, a także budowanie wewnętrznej siły militarnej (silnej i technologicznie zaawansowanej), może ograniczyć ekspansywne zamiary Turcji, która uważana jest przez państwo greckie za największe zagrożenie dla suwerenności kraju.

W każdym przypadku Grecja powinna dążyć do bardziej efektywnego udziału i modernizacji greckiej roli w Unii Europejskiej i NATO. Tak powinno być zarówno na szczeblu regionalnym, jak i międzynarodowym. Oczekuje się, że stabilna i przewidywalna Grecja może i musi podejmować inicjatywy oraz brać udział w międzynarodowych projektach na rzecz utrzymania pokoju (szczególnie w regionie Bałkanów). Grecja powinna zwiększyć swoją aktywność i uczestniczyć w przedsięwzięciach wielonarodowych (pod patronatem ONZ i pod operacyjnym dowództwem NATO lub UE), dlatego też podejmuje ona działania w celu zwiększenia swoich zdolności operacyjności. Tylko dzięki takiemu zaangażowaniu może w przyszłości liczyć na pomoc w razie konfliktu zbrojnego z Turcją. Mimo znacznego ocieplenia wzajemnych stosunków na linii Ateny – Ankarą, nierozwiązana kwestia Cypru oraz konflikt o wyspy na Morzu Egejskim stwarzają niebezpieczeństwo dla kruchego pokoju między tymi państwami.

Istnieje obecnie pilna konieczność spełnienia dwóch podstawowych warunków (które zagwarantują powodzenie tej strategii i rozwoju poczucia bezpieczeństwa Greków), dotyczących związków operacyjnych między celami (krótko i długookresowymi) oraz koordynacją różnych aspektów greckiej strategii bezpieczeństwa, czyli jak najlepszej współpracy i koordynacji działań głównych decydentów i projektów krajowej strategii Grecji. Aby sprostać zarówno zagrożeniu ze wschodu, jak i asymetrycznym zagrożeniom i problemom, wymaga instytucjonalnych i organizacyjnych wzmocnień mechanizmu bezpieczeństwa narodowego i odpowiedzi na zagrożenia dla państwa greckiego.

Głównym celem proponowanych ram instytucjonalnych jest stworzenie takiego centrum koordynacji, które – tak w czasie pokoju, jak i w czasie kryzysu – kierować będzie przepływem i analizą informacji, które zostaną następnie przekazane do wszystkich zainteresowanych stron. Ma to na celu instytucjonalizację systemu, który gromadzi i udostępnia te informacje przedsiębiorcom oraz służbom działającym w obszarze bezpieczeństwa narodowego. Wreszcie, byłoby to bardzo pomocne dla wzmocnienia roli Komisji Parlamentarnej ds. Obrony i Spraw Zagranicznych.

Do pilnych zmian, które miały być przeprowadzone na początku XXI wieku, zaliczyć należy opracowanie systemu planowania strategicznego, poprzez utworzenie nowych ram instytucjonalnych, które umożliwią rozwój nowoczesnych technologii, dla optymalnego wykorzystania krajowych surowców oraz władzy koordynującej działalność polityki zagranicznej, obrony narodowej i międzynarodowych stosunków gospodarczych. W związku z tym byłoby to przydatne do ustanowienia centralnego organu, który mógłby być w stanie sprecyzować plan greckiej strategii bezpieczeństwa, koordynować i monitorować go, dając sugestie dla przywódców politycznych: premiera i rządu.

Najobszerniejszą częścią analizowanej strategii są zagadnienia typowo militarne, które dla Grecji opracowane zostały według ogólnych wytycznych polityki Unii Europejskiej

i NATO. Wiek XXI ma być okresem wielkich zmian w greckich siłach zbrojnych, a także ma się charakteryzować zwiększonym aktywnym zaangażowaniem we wciąż zmieniającą się sytuację na arenie międzynarodowej. Jednak ze względu na ogromny kryzys ekonomiczny – gospodarczy, jaki dotknął Grecję w ciągu ostatnich lat, trudno jednoznacznie określić, czy państwo greckie będzie w stanie zmiany te przeprowadzić do końca w taki sposób, aby nie ucierpiały na tym ani Siły Zbrojne, ani społeczeństwo.

Greek strategy of national security in the 21st century

Summary

Geographically Greece is situated in a region which is largely unstable. In order to ensure effective security they deepen the bonds with Europe and the North Atlantic Treaty Organisation. The main task of Greece is to draw such a policy, which will be promoting both Greek national interests as well as it will be compatible with the policy of the European Union and NATO. This article refers to the Greek strategy of National Security for the 21st century, edited by Thaos Ntokos.